

JURNAL

ПЕНТРЪ ПЕСИЊДИРЕА ШТИЊЦЕЛОРЪ НАТЪРАЛЕ ШИ ЕСАКТЕ, ЇН ТООТЕ КЛАСЕЛЕ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pedineals

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 15.

(Анълъ алъ треilea)

Бъкърешти

22 Априлие, 1858.

Копирдереа: Омълъ.— Fisiologia animalelor.— Коммуникация штигисиче м-чи.

Омълъ.

XI. *Despre longevitatea spanz.*

Каре есте лънџимеа натъралъ, ординаре ши нормале а виеџей омълџи? Каре есте терминълъ виеџей noastre nedependindъ ниџи де климе, ниџи де паве, ниџи де нътриминтџ, ниџи д'о алъ џиркъм-станџе естерџоаръ? Ноџи vedemъ, къ fie-каре а-нималъ аре знъ терминъ хотърџитъ pentръ виеџа са. Писика, кџнеле, воялъ, калълъ ш. ч. л. аџ знъ терминъ хотърџитъ де виеџџ. Оаре нъ сџ poate ка ши омълъ сџ айџ знъ терминъ фиксъ ши хотърџитъ pentръ esistenџа са, авестъ терминъ fiindъ знъ ефектъ алъ натреџи sale interџoare ши nedependintъ де вр'о казъз естерџоаръ?

Челеврълъ akademienъ D. Elourens а нъ-

блџкатъ дъзънџи знъ онъ foarte interesantъ despre лънџимеа виеџей zmane (de la Longevité humaine). Ноџи копџмъ айџ знеle din espre-siъniе sale.

Тоате лъкърџиле in економџеа animalъ, зџе D. Flourens, sintъ зънъse леџилоръ фиксе.

Fie-каре спедъ аре мърџимеа џи distinctъ; пи-сика ши тџрълъ sintъ доџ спедџе foarte vecinate, foarte asemъnzъtoare зънълъ къ алъ prin organi-zatiъneа lor intреаръ; къ toate авестеа, писика нъ devine ниџи odatъ аша де mare ка тџръ ши тџрълъ н'аре терминъл виеџей писичеџи. Fie-каре спедъ д'animale аре знъ терминъ хотърџитъ

pentru timpul sarcinii sale. S. e. femela e-
ntr-unul altele este vorba de 30 de zile; pisica,
56; cucea, 64; leena, 108; asemenea are fie-
care animalul termenul cresterii sale, precum
vom vedea mai la vale. Așa dară dacă ve-
dem că toate circumstanțele vieții sînt kon-
stante și totuși la fie-care animal, cum
să poate ca și termenul naștrii al vieții
care este și el unul din circumstanțele cele
mai importante, cum să poate, zicem, ca el
să nu fie konstant?

Buffon a zis că, termenul naștrii al
vieții omului este de 90 pînă la 100 de ani.
Între altele că sînt pînă la care ajung la vîr-
sta aceasta; însă vedem că unii ajung acolo,
ba și zic că nu e în naștra omului un
kontra și aceasta vîrstă; din kontra kînd
vedem că cea mai mare parte a oamenilor
mor de diferite boale să cum zice espre-
șionea popoare: că zile, și foarte pînă la
de vîrstă, pînă și zicem că dacă oamenii
ar fi imortali și alți fel de trai, mai pînă
ar fi și morți de boale și mai mult de
vîrstă, atînci toate acestea poate că ar
la vîrstă de 90 sau 100 de ani.

Omul social d'acum și-a făcut și fel
de trai partikular; la dînsul partea morală este
mai adese-ori kazza bolilor, a sferinilor și
a morții, de kînt partea fizikă. Lecea fiziolo-
giei ne permite ca să konkidem că, dacă omul
ar fi într-un mod mai liniștit, mai pers-
tat și mai lăcrător, atînci ar fi peremît
mai mult. «Om, zice Buffon, moare la toate
vîrștele, pe kînd toate animalele mor mai
toate numai kînd s'au imortali. Hasișione
și nenorocirile care este impresat în
noastră, înfuză multă asupra sănătății
noștre și deapărieșă principul care ne ani-
meză. Kînd observăm mai d'aproape viața
oamenilor și moartea lor, konține Buffon,
o să vedem că mai toți nețreacă viața în frică
și anxietate și mor de nekadă.»

Haller, acestă celebră fiziolog din ordi-
nă d'Intliș, zice: «Om trebuie să fie pînă în
raportul lui cu viața între animalele, care
treacă foarte mult; de aceea plîncerile ace-
lora asupra scărțierii vieții omului, sînt ne-
drepente.»

Elă știează acum că cheretare asupra
termenului esakt și naștrii al vieții om-
ului și ajunge la rezultatul kriosă, că termi-
nă al vieții celă mai lungă posibilă pentru om,
poate să ajungă la două sute de ani!

Așa dară Haller și Buffon, amîndoi lu-
minii marți a științei vieții omului și a anima-
lelor, priimesk ca un princip adevrat lungimea
vieții naștrii a omului mai departe dîncolo d'o
sute de ani. Flourens se zăuște că dînuș în
această krestione așa de importantă pentru noi.
Buffon merde înk și mai departe și se sile-
ște să esplice printre un sistem științific
fantele estroordinare pomenite în viața în
raportul vîrstă, că totuși estroordinare a
oamenilor nainte d'iaștrii (potopul) s. e
că un Metusula a ajuns la vîrșta de 900 de
ani și mai bine, alții aș trîit kile 600, 700
și 800 de ani ș. c. l. Eată această esplica-
ție kriosă a lui Buffon.

„Nainte d'iaștrii zice el, pînă la era
mai pînă solidă și kompaktă de kînt acum;
koaja lui era mai sberă și mai moale de kînt
acum; de aceea și toate ființele organice d'a-
tînci (plante și animale) aveă și ele un
kon și mai moale de kînt acum. Kon-
nă al omului mai că seamă konține Buffon, era
și el mai moale și mai elastik de kînt a-
cum; de aceea a trebit și timp mai ma-
re ca să krească de kînt acum. Omul a-
tînci abia la o vîrșta de 130 de ani a ajuns
la epoca pberției; adekă să fie un june
simșind d'ingă amoriașă, ca acum un
pînă de 14 ani; apoi întokmai ca acum vîr-
ștea cea mare a omului este ekșal de 7
ori vîrștei pberției (de 7 ori 14 face 98 sau
100) așa și atînci oamenii cei mai vîrșni aș
ajunsă la o vîrșta de 7 ori mai mare de kînt
epoca pberției lor d'atînci, adekă la vîr-
ștea de 900 de ani aproape (7 ori 130 face
910).» Eată esplicașionea remarkabilă a lui
Buffon despre vîrștea estroordinară atrăat
în viața oamenilor antediaștrii.

În mizokul sekolulă trecută, zice Flou-
rens kînd oamenii aș rstat în abondinș
plăcerile cele mai fine ale civilizășiei, tok-
mai atînci unii aș inșenșă să simșă un
deosebit pentru viața slobatikă; atînci Jean-

Jacques Rousseau a predikatŭ in onŭriŭe sale, kŭ trebŭe, ka oamenŭ sŭ dŭrŭime oraŭele dorŭ ūi sŭ se intoarkŭ la starea sŭlbatŭkŭ din kare aŭ eŭitŭ spre perdereŭ dorŭ fizikŭ ūi moralŭ; atŭnŭi kearŭ ŭnŭ *Condillac*, kare nŭ era niŭi de kŭmŭ fantastŭ, a nŭstŭ sŭ se eŭprŭme in modŭlŭ ŭrŭmŭtorŭ: „Starea noastrŭ civilizatrŭ, este nŭmŭi frŭkŭtlŭ ŭnei imitaciŭni, darŭ nŭ vrŭo stare ade- vŭratŭ konvenabilŭ noŭ; kŭŭi ŭnŭ kopiŭlŭ kres- kŭtlŭ din tinereŭea sa impreŭnŭ kŭ ŭrŭiŭi, o sŭ imiteze ŭrŭiŭi in totŭ felŭlŭ trairŭlŭ dorŭ; o sŭ striŭe ka ŭnŭ ŭrŭŭ ūi o sŭ meargŭ ne mŭiŭi ūi niŭioare iarŭ ka ŭrŭŭ; apoi o ŭeneraciŭne de oamenŭ kreskŭŭi ūi trŭindŭ astŭ-felŭ, o sŭ ūi imaciŭne kŭ asta este starea dorŭ socialŭ ūi ci- vilizatŭ. Kearŭ ŭnŭ ŭeniŭ ka Descartes saŭ Neuton kreskŭtlŭ aŭa, poate kŭ arŭ fi mersŭ ūi ei ne patrŭ intokmaŭ ka ŭrŭiŭi.“

Flourens, zŭe la aŭeasta „Condillac a mersŭ prea denapto. Kindŭ merŭemŭ ne dorŭ niŭioare darŭ nŭ ne patrŭ ka ŭrŭiŭi, asta nŭo faŭemŭ prin imitaciŭne, ŭi aŭeasta este efektlŭ korformaciŭ- nei korŭlŭi noŭtrŭ; omŭlŭ merŭe ne dorŭ ni- ŭioare ūiŭrŭ-kŭ nŭ poate faŭe aŭtlŭ-felŭ ūi kear *Moss Adam* kare nŭa avŭtlŭ naintea oklor sŭi niŭi ŭnŭ eŭemŭlŭ dŭnŭ aŭtlŭ omŭ civilizatrŭ, totŭ nŭa nŭstŭ sŭ fakŭ aŭtlŭ-felŭ de kiŭlŭ sŭ meargŭ drentŭ ne dorŭ, de ūi nŭa avŭtlŭ snipŭtlŭ ŭnŭi Descartes saŭ Neuton.

Starea sŭlbatŭkŭ, adarŭ Flourens o kŭ- noaŭtemŭ akŭmŭ maŭ dŭaproane prin individi ŭ- nora asemnea noŭlŭ kare aŭ fostŭ adŭŭi in Eŭropa; dŭatŭnŭi ea a perdtŭlŭ nentŭrŭ noŭi fer- mekŭlŭ inkŭntŭtorŭ kŭ kare Rousseau a ŭmŭlatŭ sŭo ŭkonŭiŭoare. ūiŭiŭ akŭmŭ kŭ aŭeŭti oamenŭ ūiŭtlŭ niŭte ūiŭŭe mizerabilŭ, trŭindŭ in mizerŭe, ŭmŭlŭndŭ roŭi, ūezŭndŭ fŭrŭ adŭnostŭ, eŭnŭŭi a- takŭrŭlorŭ soareŭlŭ ūi ploŭlorŭ, neavŭndŭ aŭ- te niŭloaŭe aŭe eŭiŭiŭŭei, de kiŭlŭ vŭnatŭlŭ ūi neskŭitŭlŭ. Kindŭ vŭnatŭlŭ este abondŭntŭ, ei mŭnŭnkŭ mŭtlŭ, kearŭ prea mŭtlŭ; din kontra, kindŭ vŭnatŭlŭ lŭnŭeŭte, ei sŭŭere mŭtlŭ de foa- mete.

Darŭ in aŭea epokŭ kindŭ oamenŭi civi- lizaŭi, narŭkŭ eraŭ prinŭi dŭadmiraciŭne nentŭrŭ ŭei sŭlbatŭiŭi, astopiŭ aŭ zisŭ: kŭ, kearŭ lŭnŭimeŭa vieŭei este ŭnŭ priŭileŭiŭ de kare se vŭkŭrŭ maŭ mŭtlŭ ŭei sŭlbatŭiŭi de kiŭlŭ ŭei civilizaciŭi.

Aŭeasta insŭ nŭ e adeŭvŭratŭ; kŭŭi sŭa konstatŭlŭ : kŭ ŭŭiŭi sŭlbatŭiŭi morŭ o moarte natŭralŭ, ūi maŭ toŭi morŭ de felŭrŭimi dŭakŭidente prekŭtlŭ foamete, vŭtaie, lovŭtŭrŭi, mŭŭkŭtŭrŭi de ūerŭni veninaŭi ū. ŭ. l.

Kŭestŭiŭeŭa despre lŭnŭimeŭa vieŭei, zŭe Flourens, poate sŭ fie traktatrŭ dŭintŭrŭnŭ modŭ istorikŭ ūi intŭrŭnŭ modŭ fiziologiŭkŭ.

Haller ūi Buffon aŭ traktatrŭ aŭeastŭ kŭes- tiŭne din ŭnŭkŭtlŭ de vedere istorikŭ; adekŭ ei adŭnarŭ fantele de oamenŭ, kare aŭ aŭŭnŭŭ la o mare vŭtrŭneŭe ūi hotŭrŭrŭ la ŭe vŭrstŭ poate sŭ aŭŭnŭrŭ ŭnŭ omŭ; aŭa darŭ aŭ aŭŭnŭŭ la ŭn presŭtatŭ zŭkŭndŭ: kŭ, vŭpsta saŭ vŭtrŭneŭeŭa nor- malŭ (perŭlatŭ) a omŭlŭi este de 90 ŭiŭŭ la 100 de anŭ. Darŭ Haller nŭ sŭa temŭtlŭ sŭ zŭkŭ: kŭ, vŭpsta eŭtraordinarŭ la kare ŭniŭ oamenŭi favorizaŭi de soapŭrŭ poate sŭ aŭŭnŭrŭ, este a- proane de dorŭ sŭte de anŭ!

Insŭ resolŭŭiŭeŭa problemeŭi despre lonŭi- vitate in ŭnŭkŭtlŭ vedereŭi fiziologiŭkŭ, a inŭer- katŭo Buffon ūi dŭne dŭnsŭlŭ akŭmŭ kiarŭ Flou- rens.

Buffon zŭe: lŭnŭimeŭa totatlŭ a vieŭei ŭnŭi animatlŭ poate sŭ fie mŭŭŭratŭ dŭne timŭtlŭ kreŭteŭei sale. Omŭlŭ kreŭte ŭiŭŭ la 16 saŭ 18 anŭ ūi totŭ deŭvoltareŭa korŭlŭi sŭŭ in lŭnŭime ūi grosime se ŭrmeazŭ ŭiŭŭ la 30 de anŭ; ne kindŭ kiŭnele termineazŭ kreŭteŭea sa in lŭnŭime in anŭlŭ dŭntŭiŭ aŭ vieŭei sale, dar kreŭteŭea korŭlŭi lŭi in grosime, o termi- neŭŭ la sŭŭirŭitŭlŭ anŭlŭi aŭ doŭleŭa. Apoi ūi- indŭ-kŭ vedemŭ, kŭ omŭlŭ kare kreŭte ŭiŭŭ la 30 de anŭ trŭeŭte ŭiŭŭ la 90 ūi kiŭnele kare kreŭte ŭiŭŭ la trei anŭi termineazŭ vieŭa sa natŭralŭ la 10 saŭ 12 anŭ, de aŭeŭa nŭtemŭ zŭe: kŭ toate animalele trŭeskŭ de trei ori maŭ mŭtlŭ de kiŭlŭ timŭtlŭ ŭeŭlŭ aŭ de trŭezŭiŭŭ nentŭrŭ terminareŭa kreŭteŭei dorŭ.

Aŭa darŭ a zisŭ Buffon ka o perŭlŭ ŭe- neratlŭ kŭ, terminŭtlŭ natŭralŭ aŭ vieŭei ŭnŭi omŭ saŭ animatlŭ, este ekŭalŭ sŭma aniŭlorŭ kre- ŭteŭei sale imŭlŭitŭ kŭ dorŭ saŭ trei.

Buffon era ne ŭnŭ dŭrŭmŭ drentŭ nŭiŭndŭ astŭ-felŭ problema fiziologiŭkŭ a lonŭevŭitŭŭei; insŭ ūi lŭnŭea ūemŭiŭe sigŭre dŭa kŭnoaŭte kindŭ sŭa terminatrŭ kreŭteŭea ŭnŭi omŭ saŭ animatlŭ. Aŭestŭ ūemŭŭ Flourens lŭa rŭsitŭ in impreŭna-

pea къпѣтілорѣ оаселорѣ кѣ пареа лорѣ де мизлокѣ; адекъ ла копилѣ ші ла тоате анималеле тіпере, оаселе (s. e. але мѣпелорѣ ші але пічюарелорѣ) нѣ сінтѣ фѣкѣте d'о вѣкатѣ, чі де треі вѣкѣті, доъ ла аміндоъ къпѣтеле (épiphyes) ші знѣлѣ ла мизлокѣ; токмаі тірзіѣ ачесте къпѣтеле саѣ епѣфисе се ліпескѣ де мизлокѣлѣ оаселорѣ, девінѣ знѣ, атѣнчі омѣлѣ саѣ анималѣлѣ а термінатѣ крѣпѣтереа са корпоралѣ.

Акѣмѣ авемѣ о базѣ solidѣ пентрѣ ресолюціонеа проблемей фізіологикѣ асѣпра монѣвѣтѣдеі; къчї штімѣ къ ла омѣлѣ ліпиреа оаселорѣ сѣ термінѣ ла вірста де 20 де ані; ла къмілѣ, ла 8 ані; ла калѣ, ла 5; ла боѣ, ла 4; ла леѣ, асеменеа ла 4 ані; ла кіпеле, ла 2 ані; ла пісикѣ, ла 18 лѣні; ла епѣрїле алѣѣ, ла 12 ш. ч. л. Апоі пе d'алѣ парте штімѣ къ омѣлѣ трѣште 90 піпѣ ла 100 де ані; къміла трѣште 40; калѣлѣ, 25; боѣлѣ, 15 піпѣ ла 20; леѣлѣ трѣште апроапе 20 де ані, кіпеле 10 саѣ 12; пісика, 9 піпѣ ла 10; епѣрїле алѣѣ трѣште 8 ані ш. ч. л.

Резултатѣлѣ ачентей черчетѣрї есто къ тотѣ анималѣлѣ (ка ші омѣлѣ) трѣште де *minutі opі* маі мѣлѣ де кілѣ цїне тіпѣлѣ крѣпѣтерей сале. Омѣлѣ крѣште 20 де ані, де ачѣеа трѣште 100; къміла крѣште 8 ані де ачѣеа трѣште 40; калѣлѣ крѣште 5 ані де ачѣеа трѣште 25, боѣлѣ крѣште 4 ані де ачѣеа трѣште 20; кіпеле крѣште доі ані де ачѣеа трѣште 10 ані.

Еатѣ знѣ резултатѣлѣ дестѣлѣ де импортантѣ ші де фѣрмосѣ, кѣре пе араѣ дїн нѣоѣ кѣмѣ тоате феноменеа вїедеі сінтѣ мерате зна къ ала ка прїнтр'знѣ ланѣѣ неіптерснтѣ. Лѣнѣїмеа вїедеі деінде де лѣнѣїмеа тіпѣлѣ крѣпѣтерей; апоі тіпѣлѣ крѣпѣтерей деінде де тіпѣлѣ цѣстатїсней адекъ де тіпѣлѣ кѣре нѣїлѣ аре трѣвїдѣѣ ка сѣ се десвоалѣ ін мїтрѣ; апоі тіпѣлѣ цѣстатїсней іарѣ деінде де мѣрїмеа анималѣлѣ: къ кілѣ знѣ анималѣ е маі мѣре, къ алїѣ чере маі мѣлѣ тіпѣ ка сѣ се десвоалѣ ін мїтрѣ. Еатѣ s. e. іепѣрїле алѣѣ аре трѣвїдѣѣ d'о лѣпѣ нѣмаі, омѣлѣ де 9 лѣні, дарѣ Елефантѣлѣ де доі ані пентрѣ десволатереа саѣ цѣстатїснеа са ін мїтрѣ.—

Тїпѣлѣ крѣпѣтерей Елефантѣлѣ поате сѣ пе деа о ідеѣ ші деспре лѣнѣїмеа вїедеі сале кѣре а рѣмасѣ піпѣ акѣмѣ фоарте проблематикѣ пї

пехотѣрїѣ. Аша аѣ зїсѣ знї асторї къ Елефантѣлѣ трѣште 4 ші кеарѣ 500 де ані; Aristotel zїче: къ, Елефантѣлѣ трѣште 200 де ані, Buffonѣ зїче „челѣ *psuinѣ* 200 де ані,, Cuvier zїче „апроапе 200 де ані, дарѣ Blainvill zїче къ Елефантѣлѣ трѣште нѣмаі 120 де ані.,

Ін тіпѣлѣ нострѣ с'а десконерїѣ къ ла Елефантѣ ліпиреа оаселорѣ адекъ, терминареа крѣпѣтерей сале пе се зрѣеазѣ інкъ ла вірста де 30 де ані; прїн зрѣаре дарѣ, зїче D. Flourens, есте пробатѣ къ Елефантѣлѣ трѣште сѣ трѣеаскъ челѣ пѣгїнѣ маі мѣлѣ де 150 де ані (къчї 5 опї 30 іаче 150).

Тоате ачесте калкѣле фізіологїче асѣпра монѣвѣтѣдеі се рапортѣ інсѣ нѣмаі ла термінѣл ординарѣ алѣ вїедеі, дарѣ нѣ ла челѣ естраордїнарѣ кѣре се араѣ ла дїферїте снѣге де анимале, нѣмаі ла знїле індївїде парѣ дїн тіпѣлѣ ін тіпѣлѣ ші кѣре поате сѣ ажзугѣ ла о мѣрїме індїоїѣ де кілѣ есте ачѣеа а термінѣлї натѣралѣ.

Haller чїтеазѣ доъ есемпле де вїеадѣ естрѣмѣ ші естраордїнарѣ адїкѣ: знѣ омѣ кѣре а трѣлѣ 152 шї де алѣлѣ кѣре а трѣлѣ 169 де ані. Базатѣ пе ачесте есемпле, Haller хотѣраутѣ къ ін казѣрї естрѣме ші естраордїнаре, вїеада омѣлѣ поате сѣ се прѣлѣнѣеаскъ піпѣ ла доъ сѣте де ані.

Buffon раконтѣ знѣ есемплѣ де вїеадѣ естрѣмѣ ла знѣ калѣ. Штімѣ къ вїеада натѣралѣ а знї калѣ есте 25 де ані, дарѣ калѣлѣ де кѣре номенеште Buffon а ажзнсѣ ла вірста де 50 де ані. Ачестѣ калѣ кїндѣ л'а вїндѣлѣ Duke de St. Simeonѣ епїскопѣлї дїн Metz ін анѣлѣ 1734, анималѣ авѣа вірста де 10 ані. Ачестѣ епїскопѣ а мѣрїтѣ ін анѣлѣ 1760, дарѣ сѣкчесорѣлѣ лѣі а лѣкратѣ къ ачестѣ калѣ інкъ піпѣ ла анѣлѣ 1794, кїндѣ ла 24 Феврѣарїе ачестѣ вѣтрїнѣ венерабїл дїн цѣнѣлѣ калѣлѣ, а датѣ обшѣескѣлѣ сфїршїлѣ фѣрѣ нїчї о боалѣ, нѣмаі кїнд лаѣ скосѣ афарѣ дїн граждѣ ка сѣ'лѣ плїмбе, а къзѣлѣ морїѣ.—

„Еатѣ, зїче Buffon, ін цѣнѣлѣ калѣлѣ есемплѣ d'знѣ анималѣ кѣре а трѣлѣ де доъ опї маі мѣлѣ де кілѣ есте обїчеїлѣ натѣралѣ алѣ калїлорѣ, аша дарѣ аналогїа пе конфїрмѣ аїчї ачѣеа че о штімѣ прїн дїферїте фанте партїкѣларе, адекъ: къ ін тоате снѣгеле, прїн зрѣаре шї ін снѣга ноастрѣ оаменѣаскъ, сінт індївїдї ла кѣре вїеада

se prelungește într'un mod estraordinar și de două ori mai lung de cât este obișnuit natURAL AL OAMENILOR, MĂCARĂ ACELOR KARE AȘ AJUNȘ LA VÎPSTA NAINȚĂ DE OPTĂ-ZECI DE ANI; ADEKĂ ACEȘTI OAMENI FAVORIZAȚI D'O LĂNGHIME A VIEȚEI ESTRAORDINARĂ VORĂ AJUNGE LA VÎPSTA ESTRAORDINARĂ DE ȘNA ȘĂTE ȘI OPTĂ-ZECI DE ANI. ACEȘTI PRIVILEGIU, A ȘNEI ASEMENEA BĂTRÎNECE KONTINĂE BUFFON, SE ÎNTIMPĂ ÎNTR'ADEVĂRĂ FOAPTE RARĂ ȘI NĂMAI DIN CE ÎN CE. ASTA ESTE PARCĂ NĂMERĂLĂ CELĂ MARE DE KÎȘTIRĂ KARE NĂMAI ȘNĂLĂ LĂ KÎȘTIRĂ ÎN LĂȚĂRIE ÎNȚE ALȚI ȘTE DE MII KARE AȘTENTĂ ACEȘTI KÎȘTIRĂ, DARĂ ÎN ZADARĂ; ÎNSĂ E DESTĂLĂ ȘĂ ȘTIMĂ KĂ ACEȘTI MARE NĂMERĂ DE KÎȘTIRĂ ESISTĂ NENTRĂ NOI OAMENII, AȘNĂ E PERMIS ÎȚĂȚORA OAMENILOR ȘĂ AȘBĂ ȘNERANȚĂ LA ACEȘTI KÎȘTIRĂ, PREKĂMĂ VEDEMĂ KĂ ȘTE ȘI MII DE OAMENI NĂȘ LA LĂȚĂRIE BANII LORĂ KĂ NĂ-DEȘDEA KĂ VORĂ KÎȘTIRA NĂMERĂLĂ MARE, DE ȘI ȘTIȘ VINE KĂ ÎNTR'ACEASTĂ ȘĂMĂ MARE DE ȘTE DE MII DE JĂKĂTORI, NĂMAI ȘNĂLĂ POATE ȘĂ KÎȘȚIȚE.

ACEȘTE IDEI ALE MĂI BUFFON, ZICE D. FLOURENS MI SE PARE KĂ ȘINTĂ FOAPTE DRENTE, MĂI KĂ ȘEAMĂ FIINDĂ-KĂ NĂTEMĂ ȘĂ AȘĂTĂMĂ LA DÎNȘELE ȘI ALE ASEMENEA FANTE. AMA Ș. E. KĂMILA TRĂȘTE 40 NÎNĂ LA 50 DE ANI, DARĂ SE ÎNTIMPĂ KÎTE ODATĂ KĂ O KĂMILĂ PARCĂ TRĂȘTE NENTRĂ DOĂ, ADEKĂ 100 DE ANI (PREKĂMĂ RAPORTĂ ARISTOTEL). AȘĂLĂ TRĂȘTE ÎN ȚENERE KÎTE 20 DE ANI, DARĂ SE ÎNTIMPĂ KÎTE ODATĂ KĂ ȘNĂ LĂȘ TRĂȘTE 40 ȘI KEARĂ 60 DE ANI (PREKĂMĂ RAPORTĂ HALLER); KÎNELE TRĂȘTE D'OBȘTE 10 NÎNĂ LA 12 ANI, DARĂ ȘĂ ȘILIE EȘEMPLU DE KÎNII KARE AȘ TRĂȘTĂ NÎNĂ LA 24 DE ANI. PÎȘIȚILE TRĂȘKĂ NĂMAI 9 ȘĂȘ 10 ANI ÎNSĂ S'A VĂZĂȘ PÎȘIȚI KARE AȘ TRĂȘTĂ 10 NÎNĂ LA 20 DE ANI.

DEȘPRE LĂNGHIMEA VIEȚEI NASERILORĂ NĂ SE ȘILIE NIMIKĂ DE POZITIVĂ, ÎNSĂ ȘINTĂ ȘNELE NASERI DEȘPRE KARE S'A ZIȘȘ ÎN PRIVINȚA ACEASTA, NÎȘTE LĂKĂRĂȘI ESTRAORDINARE. AMA ZICE PLINIU ÎN NĂMELE MĂI HESIOD KĂ ȚIOARA TRĂȘTE DE NOĂ ORI MĂI MĂLĂ DE KÎȘĂ OMĂLĂ, KĂ ȚERBĂLĂ TRĂȘTE DE PATRĂ ORI MĂI MĂLĂ DE KÎȘĂ ȚIOARA, ȘI KĂ KORBĂLĂ TRĂȘTE DE TPEI ORI MĂI MĂLĂ DE KÎȘĂ ȚERBĂ. BUFFON FĂKÎNDĂ KOMENTĂRĂ LA ACEȘTI PASĂȘI AL MĂI PLINIUS, ZICE: DAKĂ LĂȘM DRENT TERMINĂLĂ VIEȚEI OMĂLĂI NĂMAI ȘĂMA DE 30 DE ANI KÎȘĂ KREȘTE, O ȘĂ EASĂ NENTRĂ VIEȚA ȚIOARĂȘI

ȘĂMA DE 270 DE ANI (ADEKĂ DE 9 ORI 30); NENTRĂ ȚERBĂ VA EȘI ȘĂMA DE 1,080 ANI (DE 4 ORI 270) ȘI NENTRĂ KORBĂ ȘĂMA FĂBĂLOASĂ DE 3,240 DE ANI (DE 3 ORI 1,080). AMA DARĂ ȘINȚĂRĂLĂ MIZOKĂ D'A DA O EȘPLIKĂȘIȘNE ÎNȚELEANTĂ LA ACEȘTI PASĂȘI AL MĂI PLINIUS ESTE, D'A ÎNȚELEȚE AȘI ȘĂȘTĂ EȘPRESIȘNEA DE VIEȚA OMĂLĂI TERMINĂLĂ D'ȘNĂ ANĂ; AMA VA FI TERMINĂLĂ VIEȚEI ȚIOARĂȘI, NOĂ ANI; A ȚERBĂLĂȘI 36 DE ANI ȘI A KORBĂLĂȘI 108 ANI, ȘNĂ LĂKĂRĂȘI PROBATĂ ȘIN OBSERVAȘIȘNE.

Fontenelle rakontă istoria șnăi papagală kare a trăit 120 de ani.

„LEBȚA, ZICE BUFFON ARE AVANTAJĂLĂ KĂ SE BĂKĂRĂȘI NÎNĂ LA O VÎPȘĂ FOAPTE NAINȚĂ D'O ȘRĂȘOASĂ ȘI DĂȘCE ESISTÎNȚĂ. TOȚI OBSERVĂTORI ȘINTĂ D'O PĂREȘE KOMĂNĂ KĂ LEBȚA TRĂȘTE FOAPTE MĂLĂȘ, ȘNII PRELINDĂ KĂ TRĂȘTE KEARĂ TPEI ȘTE DE ANI. Willughby, dăne ȚE A VĂZĂȘ O RISKĂ, KARE AȘEA O VÎPȘĂ DE O ȘĂTE DE ANI, A KONKÎȘȘ ȘI EȘ KĂ PROBABĂLĂ KĂ LEBȚA KARE ESTE ȘNĂ ANIMALĂ MĂI MARE DE KÎȘĂ RISKĂ ȘI KREȘTE MĂI ÎNȚEȘ, KĂ TREBĂ ȘĂ ȘI TRĂȘASKĂ MĂI MĂLĂȘ. DARĂ LĂKĂRĂȘI CELĂ MĂI KĂRIȘĂ LA LEBȚĂ ESTE TIMPĂLĂ ÎMENSĂ KARE ȚERE NENTRĂ KREȘTEȘEA ȘĂ, ADEKĂ NĂ MĂI NĂȘINĂ DE KÎȘĂ DOĂ ȘTE DE ANI DE ȘI ÎN ȚENERE NASERILE KRESKĂ MĂI ÎȘTE DE KÎȘĂ ANIMALĂLE NATRĂNEDE.

Peștii iară trăeskă prea mălăș. Buffon zice: AM VĂZĂȘ NÎȘTE KRANII LA KOMITALE DE MAUREPAS KARE AȘ CELĂ NĂȘINĂ O VÎPȘĂ DE O ȘĂTE ȚINȚI-ZECI DE ANI. KĂ ȘOATE ACEȘTEA ȘĂMĂ RĂȘIȘĂ AMA DE VÎI MI DE ÎȘȚI KA TOȚI KRANII ORDINARI. Duhamel kare a trăit dăne Buffon zice mi eș: KRANII DE PONTCHARTRAIN (A ȘI KOMITĂLĂȘI MAUREPAS) AȘ CELĂ NĂȘINĂ VÎPȘA ȘNII SEKOLĂȘ.

Flourens observă kă o vieță alăș de lăngă LA ȘNĂ ANIMALĂ AȘIȘ DE MIKĂȘ KA ȘNĂ KRANĂȘ, ESTE O FANTĂ FIZIOLĂKĂȘ FOAPTE REMARKABILĂ.

EATĂ KĂMĂȘ TOATĂ ACEASTĂ MATERIE E NȘOĂ DE ȘI FOAPTE ÎNȚEPESANTĂ, DARĂ ORI KĂMĂȘ AMĂ AJUNȘĂ, ZICE D. FLOURENS ȘIN ȚERȚĂȚĂRIȘLE MELE LA ȘNĂ PEZĂLĂTĂȘ FOAPTE ÎMPORTANTĂȘ: ADIKĂ KĂ BĂTRÎNEȚEA ESTRAORDINARĂ POATE ȘĂ SE PRELĂNGHEASKĂ AȘIȘ KA ȘĂ DEȘTE DE DOĂ ORI MĂI MARE DE KÎȘĂ BĂTRÎNEȚEA ORDINARĂ DE ȘI FOAPTE NAINȚĂȘ; KĂ ȘOTĂRIȘLE POSIBILE NENTRĂ VIEȚA NOASTRĂ POATE ȘĂ ȘIO PRELĂNGHITE NÎNĂ LA DOĂ ȘTE DE ANI ȘI KĂ VIEȚA ORDINARĂ A OMĂLĂI ESTE DE ȚINȚI ORI

mai mare de kită epoca creșterei sale; prin
 zrmare vtrpineea noastră ordinară este pnt
 la o srtă de ani și cea estraordinară, (de mi
 rară dară posibilă), este de doz sste de ani!
 Oare are omă inkă drentă s se plng de
 skrtarea vieei sale? Oare nă este elă insăși
 vinovată dară nă știe să întrebzingeze bine
 timpzăl sșă și kndă îndată devenită vtrpină se

șită imprețirzălă lă și vede kă n'a făkătă inkă
 nimikă în lămea aceasta și kă a trpăt în za-
 dar? Natăra e dreaptă, zice Solomon, dar oa-
 menii aș făkătă felzrimii de komplikaziuni! Kndă
 vomă fi mai natărali, vieața noastră se va pe-
 trece kă mai puține komplikaziuni, va fi mșălă
 mai lăngă și noi mșălă mai fericiți.

Fisiognomiea animalelor.

(Zrmare)

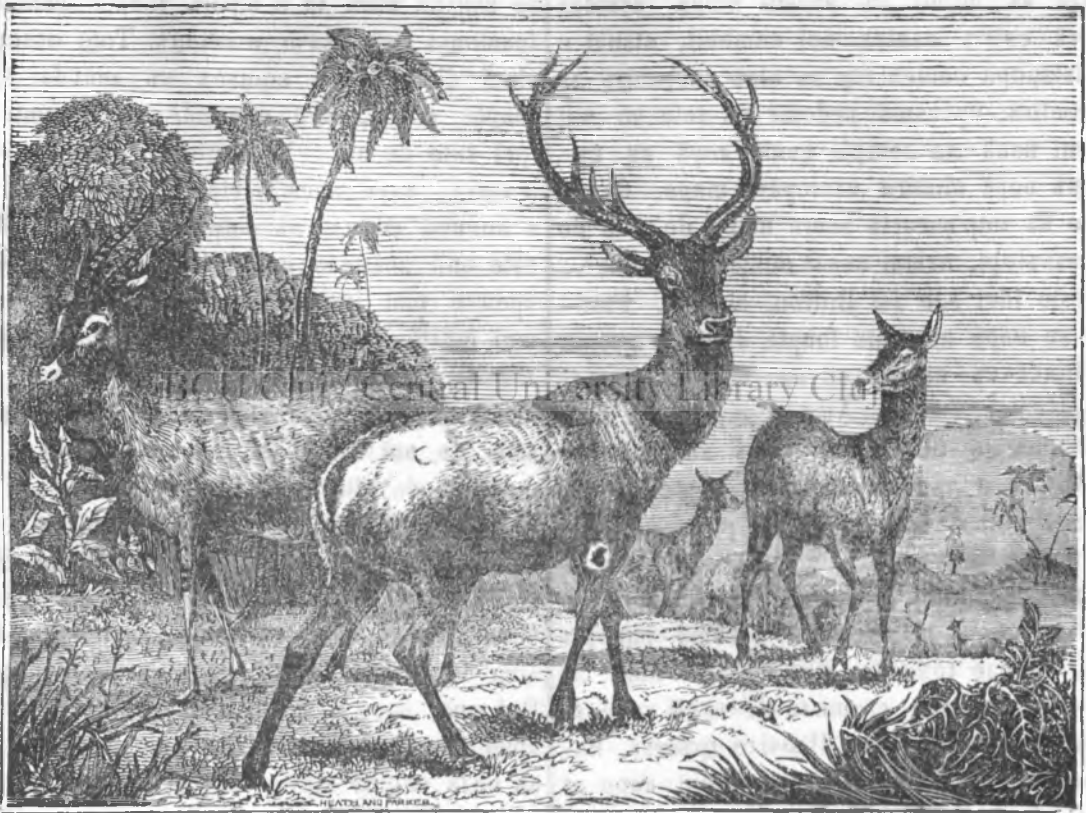

Fig. 1. Червzălă nobilă.

Amă vztătă (în No: trektătă) kă și la ani-
 malele poate să fie vorba d'o fisiognomie care
 se arate nă nșămai prin fațz, și prin toată fū-
 țzra a corpzălă loră.

Dară șintă niște caractere fisiognomic care
 se raportă nă nșămai la șnece și la clase in-
 treții d'animale. Niți șnă nșăte n'are o fizio-
 nomie ințeleantă. Măkară nșătiindă lețile vie-
 eei animaleloră, ori-șine vztzndă șnă nșăte,
 o să fie șilătă să zikă kă aiți este o ființz vie

desnoiată de toate instințtele ințelepuțale a-
 celoră-alte animale.— Șii ințr'adevțră niți șnă
 nșăte n'are o zrmă de ințelepuțzine și de o
 vieațz instințivă; niți șnă nșăte nă ințrășeșle
 la edșkaziunea pșiloră sșă ka mai toate mamii-
 ferile și nășerile. Toate aceste akte eroiți
 de desentepesare și de jertșe care femelero
 animaleloră din nșămitere clase fakă nentz nșii
 loră ka sșă kreasă și sșă skane de vr'șnă
 perikolă, loată abnegaziunea șșălită care o

